VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Lausunto VN/33041/2021 VM

8.11.2022

Hallintovaliokunnalle
hav@eduskunta.fi

Täydentävä vastine hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta (HE 122/2022 vp.)

Otsikkoasiassa valtiovarainministeriö esittää kunnioittaen seuraavaa:

Ahvenanmaan maakuntapäivät on lausunnossaan esittänyt, että esitettävää lakia ei sovellettaisi Ahvenanmaan maakuntapäivien jäseniin. Valtiovarainministeriö on ollut asiassa yhteydessä oikeusministeriöön. Oikeusministeriön mukaan ei ilman laajaa selvitystyötä voida sanoa, onko maakunnan hallitus lausunnossaan maakuntapäivien jäseniä koskevilta osin kiistatta oikeassa. Oikeusministeriön kuvaamaa laajaa selvitystyötä ei tässä kohdin voida kutenkaan tehdä, joten valtiovarainministeriö esittää ehdotettavan lain 1 §:n 4 kohdan muutamista muotoon:

> 4) tasavallan presidenttinä, valtioneuvoston jäsenenä, tasavallan presidentin kanslian virkamiehenä, eduskunnan oikeusasiamiehenä tai apulaisoikeusasiamiehenä taikka kansanedustajana.

Valtiokonttorista saadun tiedon mukaan Ahvenmaalta ei ole tullut työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisia korvaushakemuksia.

Kansaneläkelaitos, Kela, on valiokunnalle antamassaan kirjallisessa lausunnossa kertonut, että sen henkilöstön lakisääteistä tapaturmavakuutusta on täydennetty lakiesitystä vastaavalla etätyövakuutuksella. Kela on lisäksi ilmoittanut, että sillä ei ole muuta lausuttavaa asiassa. Ministeriöllä ei ole huomautettavaa esillä olevan lausunnon osalta.

Tämän lisäksi **Kela** on antanut 7.11.2022 päivätyn **täydentävän asiantuntijalausunnon.** Lausunnossaan Kela (s. 2 alussa) toteaa, että ”lainsäädännön tilaa tulisi alkaa kiireellisesti selvittää sen osalta, miten työtapaturmaturvaa koskevan lainsäädännön ja sen mukaisten etuuksien ja korvausten tulisi vaikuttaa Kelan toimeenpanemien etuuksien myöntämiseen erityisesti, jos käsittelyssä oleva hallituksen esitys laiksi valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta hyväksyttäisiin esitetyn mukaisena ilman muutoksia.” Tältä osin ministeriö toteaa, että mainitun asian selvittäminen sinänsä on tärkeää, mutta nyt esitettävä laki ei ministeriön käsityksen mukaan muuta vallitsevaa kokonaistilannetta Kelan korvaustoiminnassa, eikä tämän lain säätämisen yhteydessä voida laatia tapaturma- tai muidenkaan vahinkojen korvaamista koskevaa kattavaa selvitystä. Mikäli tällaista selvitystä pidettäisiin tarpeellisena, se voitaisiin tehdä sosiaali- ja terveysministeriön johdolla.

Kela on lausunnossaan ilmaissut huolensa siitä, että henkilö hakisi samaan aikaan korvausta Kelalta ja Valtiokonttorilta. Tällöin tulisi ongelma päällekkäisistä korvauksista ja kokonaiskorvaussummasta tehtävistä vähennyksistä. Tämä huoli on ministeriön ja Valtiokonttorin käsityksen mukaan aiheeton. Työtapaturman, sekä esitettävän lain mukaisen etätyössä sattuneen tapaturman korvaustoiminnassa on vain yksi vakuutuslaitos, Valtiokonttori. Näissä tilanteissa tapaturmasta korvauksia vaativa henkilö ei oma-aloitteisesti asioi muiden toimijoiden kanssa. Korvaustoiminta on keskitetty yksinomaan Valtiokonttorin hoidettavaksi.

Kelan lausunnossa mainitsemien etusijaisuusongelmien vuoksi valtiovarainministeriö esittää valiokunnalle harkittavaksi 2 §:n 3 momentin säännöstä kirjoitettavaksi muotoon:

> Tämän lain perusteella maksettavasta päivärahasta ja päivärahakaudella maksettavasta kuntoutusrahasta tehdään työtapaturma- ja ammattitautilain 202 §:n 1 momentissa tarkoitettu laskennallinen vähennys. Tapaturmaeläkkeestä tai tapaturmaeläkekaudella maksettavasta kuntoutusrahasta vähennetään vahingoittuneelle samasta vahingosta samalta ajalta maksettava työeläkelakien mukaan maksettava osatyökyvyttömyyseläke, kuntoutustuki tai työkyvyttömyyseläke sekä niiden jälkeinen vanhuuseläke.

Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi 2 §:ään uusi 4 momentti:

> Sairaanhoitokorvauksesta vähennetään vahingoittuneelle samasta vahinkotapahtumasta sairausvakuutuslain (1224/2004) nojalla maksettu korvaus.

Edellä oleva 3 momentin säännöksen muutosesitys tarkoittaa, että etätyötapaturmien osalta päivärahasta, kuntoutusrahasta ja tapaturmaeläkkeestä tehtäisiin vastaavat vähennykset kuin tehdään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vapaa-ajan vakuutuksen perusteella. Tällöin vähennys tehdään korvauksen perusmäärästä ja vasta tämän jälkeen vähennetään työnantajan maksama sairausajan palkka.

Lakiin nyt ehdotettavan 4 momentin säännöksellä säädettäisiin etätyötapaturman ja sairausvakuutuslain mukaan maksettavan korvauksen välisestä etusijajärjestyksestä. Sairaanhoitokorvauksesta vähennettäisiin vahingoittuneelle samasta vahinkotapahtumasta sairausvakuutuslain (1224/2004) nojalla maksettu korvaus, mikäli se on jo maksettu. Jos sairaanhoitolaitos laskuttaa Valtiokonttoria suoraan antamastaan hoidosta lasku maksetaan kokonaisuudessaan vähennystä tekemättä. Näin vähennettäisiin Valtiokonttorille takautumisoikeuden käyttämisestä johtuvaa hallinnollista taakkaa.

Esitettävä laki koskee työssäkäyvää valtion henkilöstöä. Tällöin on erittäin epätodennäköistä, että muun muassa kansaneläkelain (568/2007) ja takuueläkkeestä annetun lain (703/2010) mukaiset etuudet tulisi ottaa huomioon sovellettaessa esillä olevaa lakia.

EK on lausunnossaan ensiksi todennut, että muista palkansaajista vähintään 80 prosentilla ei ole lakiesityksen kaltaista vakuutusturvaa. Niinpä vakuutusturvan yhdenvertaisuutta muiden pakansaajien ja lakiesityksen soveltamisalan henkilöstön välillä ei voitaisi perustella pienen vähemmistön vakuutusturvalla.

Tilastokeskuksen vuoden 2021 työvoimatutkimuksen mukaan (linkki: https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/etatyo-lisaantyi-useimmilla-toimialoilla-maakunnissa-palattiin-lahityohon/) etätyötä on voinut tehdä noin 45 % kaikista työntekijöistä. Näin ollen ilman etätyövakuutusta olevien etätyötä tekevien palkansaajien osuus on huomattavasti EK:n esittämää 80 % pienempi.

Etätyön lisääntymisen johdosta Valtiokonttorin korvaamat työtapaturmat ovat olennaisesti vähentyneet. Tämän vuoksi tapaturmista maksettavan kokonaiskorvausmenon ei odoteta kasvavan, eikä Valtiokonttorilla esitettävän lain soveltamisen takia ole tarvetta henkilöstölisäyksiin.

EK katsoo, että esitetty lainsäädäntö johtaisi erilaisiin rajanveto- ja tulkintakysymyksiin työtapaturma- ja ammattitautilain sekä esitettävän lain ja sen mukaisten määritelmien välillä.

Valtiokonttori tutkii ja ratkaisee sekä työtapaturma- ja ammattitautilain sekä ehdotetun lain mukaiset korvaushakemukset. Muutoksenhakumahdollisuudesta on säädetty molemmissa esillä olevissa laeissa ja niiden soveltamisalat ja määritelmien tulkinta täsmentyvät viime kädessä oikeuskäytännössä.

EK:n mukaan esitys laajentaisi työtapaturmavakuutuslain mukaista suojaa muun muassa etätyön tauoille ja työntekopaikkojen välisille matkoille. Mitään rajoituksia työpäivien tai etätyön tekemisen osalta matkoille ei ole esitetty. Lisäksi EK pitää etätyötapaturmien korvaamista on kohtuuttoman laajana.

Esitettävällä lailla on tarkoitus saattaa etätyössä sattuneiden tapaturmien korvattavuus vastaamaan mahdollisimman pitkälle lähityössä tapahtuneiden tapaturmien korvattavuutta. Tällöin myös tauoilla etätyössä sattunut tapaturma esitetään korvattavaksi samoin edellytyksin kuin se korvataan varsinaisella työpaikalla.

Hallituksen esityksen mukaan etätyöpaikan alueen ulkopuolella tapahtuneen matkalla sattuneen etätyötapaturman osalta edellytetään matkan olevan tavanomainen ja etätyöpaikojen välillä lain 6 §:n 1 kohdan mukaan työnteon kannalta välttämätön.

Korvausturvaa on lisäksi esitettävässä laissa rajoitettu säätämällä korvattavuutta koskevista määräajoista.

Lausunnossa esitetään vielä, että työtapaturmia koskeva lainsäädäntö olisi pitänyt valmistella sosiaali- ja terveysministeriössä. Valtiovarainministeriö toteaa tältä osin, että laki on valmisteltu työryhmässä, jossa on ollut asiantunteva edustus myös sosiaali- ja terveysministeriöstä. Esitettävä laki koskee vain valtion henkilöstöä, joten on luonnollista, että hallitus on osoittanut sen valmistelun valtiovarainministeriön tehtäväksi.

Lainsäädäntöneuvos Jarmo Huotari